



عصر و لوازم عصری

یغم غلام حیلاتی خان اعظمی
معاون انجمن ادبی

میگویند عصر مقتضیات و زمانه ها لوازم و ضروریاتی دارد! هر چیز در موقع و زمان خودش موزون و مطبوع است! هر گاه ازین قواعد مسلمه کسی انحراف ورزیده حوائج حیات یا لوازم عصری را بغیر موقع و زمان تهیه و تدارک میدارد؛ جز زحمات و تحمل خساره نتیجه برده نخواهد توانست.

مثلاً شخص فقیر و گرسنه بدو طعام و لباس لازم دارد تا از عدم این دو احتیاج ابتدائی نقد حیات را از دست ندهد همچنان مریضی ابتدأ ضرورت بوجود طیب و دوا خواهد داشت هر گاه برای این دو محتاج ابتدائی بجای غذا و دوا شیء دیگر تهیه شود حیات هر دو در خطر است.

ملل مترقیه امروزه نظر بهمین قواعد مرتبه عقلیه تدارک لوازم و ضروریات حیات پرداخته امروز در مسایل مالی و وقتی و غیره ادنی خساره را هم مصادف نمیشوند ولی ملل نوتجربه غالباً بخسارات هنگفتی برخوردیده بجیره آنرا در سالیان متمادی هم کرده نمیتوانند.

یک وقتی دولت اتازونی خط آهن را در مملکت خود امتداد داد، بایک مقدار پول خطیر که تقریباً خمس سرمایه مالی آن دولت شمرده میشد تمام قرا و قصبات و شهرهای کوچک را بخط آهن مرتب نمود علمای اقتصاد این حرکت را بنظر حیرت دیده هر چند منع میکردند بجائی نرسید در نتیجه دولت مذکور که تا زمانه پنجاه سال اصل مصارف خود را هم ازین

خط آهن وسیع کشیده توانست نادم و پشیمان شده آنوقت تلفت شد که زاید از لزوم
اجراآت کرده
مملکت مصر پنجاه سال قبل در موقعیکه امور اقتصادی آن مساعد و ممکن بود در مقابل
حریفان طماع خارجی يك لك عسکر منظم استخدام و تحت السلاح داشته و استقلال مملکت
خود را محافظت میکرد بالعکس تمام سرمایه خود را صرف تزئینات شهری و ساختن شوسه های
تفریح و عمارات عالی کرده از آن احتیاج مبرم کشوری صرف نظر نمود تا اینکه این هوسات
غیر لزوم مصر را برای يك مدت مدیدی محکوم با اداره خارجه نمود
مملکت عزیز و متبوع ما صرف نظر از زمانه های سابق صرف در تاریخ سیزده سال
قبل که آنرا بعنوان دوره اصلاحات شروع کرده بود و حقیقتاً پول و وقت رجال اداره ما هم
درین مدت تماماً صرف کار بود ولی در نتیجه با تحمل آنهمه خساره معلوم شد که ما یکقدمی
برای اصلاحات حقیقی یا تهیه حرایج ضروری نبرد داشته و کاری بمقصد نفع حقیقی
مملکت ننموده ایم ، زیرا وقتاً که بواسطه عدم تنظیمات اساسی يك عده اشرار احساس
قوت در بازوی خود کرده و شورش خانمان سوز گذشته را بوجود آوردند و آنهمه مناظر
قتلگ ظاهری را تخریب و محو نمودند در نتیجه برای ما ثابت شد که افغانستان بیست سال
قبل و امروزه تفاوتی نکرده
در صورتیکه مملکت متبوع ما يك خاک فلاحی و زراعتی و حصول ثروت ملی ما فقط
ازین ذریعه بیشتر است مادران دوره اقدامات و توجه باین مسئله مهم حیاتی ابداً نکرديم
کذا در صورت اختلافات و کشیده گئی های بین الافواصی ما که هر زمان این ناقصه بزرگ
مولد منازعات داخلی و سلب راحت و امنیت عامه بشمرده میشود ابداً برای وحدت و اتحاد
اقوام داخلی و تنظیم عسکر و قوای امنیه فکری ننمودیم و قس علی هذا
گرچه ما سابقاً عرض کردیم قسمت اعظم عمر و وقت و پول ملل نو تجربه صرف مطالب عالی
از فایده شده و بی مطالب قیمتدار فدای راه تجربه آنها میشود ما هم متأسفانه بحکم این قاعده
يك عالم خساره را متحمل شدیم ولی اگر این خساره کفایت کرده و عقلای مملکت ما زمانی از آن
خساره کمر شکن یادی کنند و آتیه را در نظر داشته باشند ! باز از تجربه فایده خواهد بود

یعنی فریضه وجدانی ما و تمام طبقات منور و برجسته گان ملی است که امروز اصلاحات اساسی را که دولت حاضر در نظر گرفته و اقدامات نابعه که بکار میبرد بایستی عموم مسئولین از قضایای مملکتی این خط حرکت دولت را تقلید کرده بتائید آن تاسی و همراهی نمایند امروز که دولت متبوع بتمام قوا میکوشد وحدت ملی بین اقوام داخله پیدا شود بطوریکه الحمد لله برخلاف گذشته این مفکوره اعلیحضرت غازی را رؤسای قومی و برجسته گان ملی پذیرفته و تا اندازه خوبی هم این مطالب پیش رفته است بایستی بزرگان و برجسته گان ملی ماهمین رویه را شعار خود قرار داده دائماً در حسن مجاری این نظریه متوجه و خود را محتاج بهدایات و تائیدات وقتی دولت ندانند! چه حصول نعمت اتحاد و اتفاق تنها مربوط بشخص اعلیحضرت و دولت نبوده و از فرایض تمام اهالی این سرزمین و بقایم شدن این مطلب همه عقلا و متفکرین ملی نزد خدا و وجدان مسئول خواهند بود.

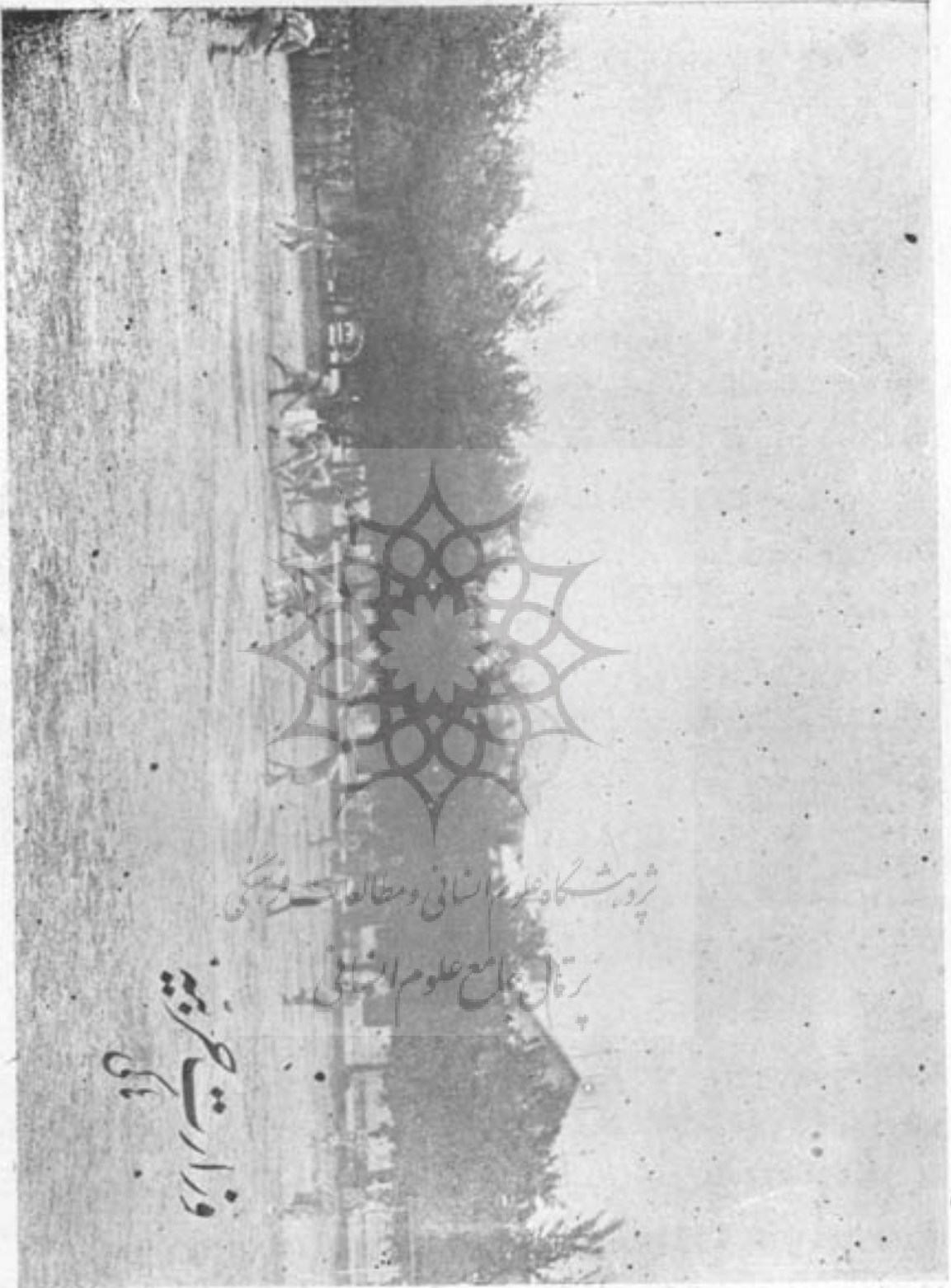
امروز برخلاف گذشته مساعی و اقدامات دولت وقت باساس های صحیح و طرق منظمی است چه ترتیب اجراآت و کارروائی هیئت اداری تماماً موافق بآمالی است که ملت بآن احساس احتیاج کرده و مملکت بوجود آن ضرورت دارد.

امروز گفته میتوانیم امور اداری ما حقیقتاً خیلی اصلاح پذیرفته و ترقی کرده است چه در هر کاریکه ولو یکقدمی برداشته شده باشد آ تقدم اساسی و دارای نظم و بنیاد صحیحی است که بلا فاصله مملکت ازان استفاده میکند.

امروز برای قیام امنیت عمومی و قطع دست متجاسرین و رفع نفاق و خود سری که مبرماً ملت و مملکت بآن احتیاج داشت حکومت متبوع طموح بتاسیس و تشکیل عساکری شده که امروز عساکر فعلی ما از حیث تعداد کافی مناسب حال مملکت، انتخاب افراد جوان و صحیح الاخلاق منصبداران لایق، چه از جوانان با تربیه تعلیم یافته، چه از اشخاص رشید حربی با تجربه، لوازم و تجهیزات عصری و کافی بقدر ضرورت مملکت، چونی ها و قشله های پاکیزه، شفاخانه های مرتب تعلیم گاهای عصری برای صنوف ثلاثه نظام، مکتب حریه، امور نقلیه و مخابرات و غیره آنچه يك قشون عصری را باتمام معانی و مزایا خورش بخت میسازد امروز افغانستان ما دارای آنست.



پروشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی



پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی

رقال محل مع علوم انسانی

وزارت معارف
ایران

همچنان اصلاحات و ترقیات نمایانی که نسبت بحوائج مملکت دولت متبوع ابراز فرموده و اموراتی از قبیل انتظام امور پستی در داخله و خارجه ترمیم و تمدید و تعمیر شوسه‌های که طرق مهمه تجارقی ما گفته میشود، اصلاح و تنظیم امور مخارقاتی از قبیل تلگرافات، تلیفون تشکیلات منظمه امور ملکیه یعنی دوایر اجرا اعم از مرکز و ولایات، تاسیس مجالس مهمه شورای ملی، اعیان، جمعیت‌العلماء، انجمن‌های علمی و ادبی، نظم و ترقی مطبوعات مخصوصاً تهیه اسباب و وسایل طباعتی اصلاحات و تنظیمات لازمه در امور معارف و مکاتب فعلی جلب علماء و متخصصین خارجی، تنظیم قوای پولیس و امنیه، احداث جنگلات تعمیر بندهای آب که هر کدام آن‌ها در ترقیات زراعت و فلاحات و طن بهترین خدمتی مینماید، حفظ و ترمیم عمارات و ابنیه مهمه دولتی و آثار معروفه گذشته تاریخی، اصلاح و تدوین اساس نامه‌های دولتی بیک اسلوب معقوله که هم موافقت بعصر و هم بشرع میتواند، و الحاصل از سایر چیزهائیکه نویسنده شاید پوره فهرست آنرا نمیدانم هر کدام در موقع و محل خود بوجود آمده و شرف تاسیس یا اصلاح را حاصل کرده است.

گرچه اوقات کمی است که دولت متبوع از مشکلات مهمه مملکتی یعنی قوام امنیت عامه فراغت توانسته و باین امور مصروفیت می نماید ولی الحاق مجاهدات دولت بطور فوق العاده درین مدت قلیل موفق بتاسیس و اصلاح یا بوجود آوردن این همه مطالب مهمه شده است. این ترقیات فی الواقع نتایج زحمات دوساله دولت متبوع است اگر با انصاف دقت شود می بینیم واقعاً بیک هیئت اداره لایق و قیاس که کارها را از نقطه سنجش ودقت و لزومیت وضع شی در محل و موقع آن آغاز میکنند امور خیلی بسرعت پیش رفته و اینگونه موفقیت را نتیجه میدهد، ولی اگر بغیر ترتیب و با افکار مغشوش و درهم شروع بکارها میشود طبیعی است همه کارها معلول و غیر مرتب بوده فکر و دماغ عامل هم دوچار هزار گونه فتور و بدبختی میشود اصلاحات و ترقیات نمایان فعلی نتیجه کفایت و کاردانی پادشاه نیست که خداوند وجود آنرا فوق العاده برای این خاک مفید ساخته و هر زمان اقدامات و عملیات ذات هما یون او تولید یکنوع خوشبختی مهم را برای این ملک و ملت می نماید. همچنان رجال و اشخاصی را که برای معاونت ذات شاهانه در موارد اداره

و انجام امورات مملکتی بعنوان هیئت دولتی پذیرفته شده آنها هم واقعاً اشخاص پاك نفس و جدی و خیر خواه مملکت بوده تماماً افکار و نظریات ذات شاهانه را تعقیب و پیروی نمایند.

بهر حال اموری که امروز از قوه بمنصه عمل می آید عبارت از چیز هایست که عقل آنرا تصدیق و اسباب قناعت هر متفکری میشود. پس اگر خدای متعال بسار طبقات رجال و ارباب اداره وطن توفیق عنایت کرده و همین اساس متین و صحیح را در مدت چند سال آتی هم تعقیب نمایند امید قطعی است ما از بسی خسلات گذشته تلافی کرده و يك آتیه خیلی درخشنده را مالك خواهیم شد چه وقتا که ما این مؤسسات صحیحه را می بینیم فعلاً به نام معانی و مزایا آراسته و موافق بحوائج عصر می یابیم فقط نتایج مفیده و خوبتر وقتی از ان بعمل خواهد آمد که ارباب اداره و مسئولین امور مثل ممالك زنده و مترقی یکطرف اصل موجودیت و تشکیلات مؤسسه خود را حفظه کرده نگذارند در وضعیت اصلی آن نقص و کمبودی واقع شود، دیگر سو وسایلی ترقی و بهتری اصلاحات آنرا سنجیده بر شد و ترقی آن توجه داشته باشند تا از حالت موجود روز مره کسب بهتری بتواند.

در خاتمه این نظریه ما از توجهات ترقی پرورانه اعلیحضرت مربی ترقی و سعادت وطن خود که این همه ترقیات و اصلاحات از مساعی شریفانه اوست خیلی ممنون و متشکر بوده از عموم هیئت دولت محترم خویش که درین راه ذات همایونی را پیروی و از افکار اصلاح خواهانه شان استقبال و ضمیمه پذیرائی مینمایند تقدیر کوی تمجید کرده از خداوند نیکنامی و موافقت شانرا طالبیم.



جوان و پیر

آننانکه کهن شدند و آننانکه نوند
این ماک جهان بکس نماند جاوید
هر يك بنراد خویش کنی بدو نند
رفتند و رویم و دیگر آیند و روند
ربا عیسات خیام